



**R. P. Honorati Fabri, Societatis Jesu Theologi,
Apologeticus Doctrinæ Moralis Eiusdem Societatis**

Fabri, Honoré

Coloniæ Agrippinæ, MDCLXXII

Quæstio 6. An qui abortum procuravit, dubitat verò an foetus esset
animatus, irregularitatem incurrerit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94565](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94565)

§. I.

Notabilia.

spensat el Obispo, no solo por derecho comun, sino tambien en las que dispensa por derecho especial del Concilio Tridentino. * Ergo auctor iste sentit aperire, virtute Cruciatæ, absolvi posse ab irregularitate ex homicidio casuali occulto, id est, non publico, vel notorio, aut (ut alii explicant) non deducto ad forum contentiosum, et si aliis publico. Consequentia est evidens, quia in hac irregularitate posse Episcopum dispensare vigore Tridentini, & per consequens Confessarios Regulares virtute suorum privilegiorum, est hujus auctoris sententia, & aliorum.

15. Adde, si vera esset Thomistarum sententia, non solum posset virtute Cruciatæ absolvi ab irregularitate ex homicidio casuali occulto, sed etiam ex voluntario omnino occulto; quia in hac posse Episcopum dispensare, docent non pauci, quibus supra ad hæc. Imò & posset etiam absolvi ab irregularitate ex homicidio voluntario, licet publico, ut videtur innuere Fr. Ludovicus à Conceptione ubi supra, quod horribile est dicere: sequelam probo, quia Bulla Cruciatæ nullam irregularitatem ex delicto excipit, ergo ab omnibus eius virtute absolvi poterit. Hoc autem omni probabilitate destitutum esse, patet, tum quia Confessarius electus virtute Cruciatæ habere potestatem, quam Concilium Tridentinum denegat Episcopis: tum quia majorem, quam Commissarius Cruciatæ. Commissarius enim non potest dispensare in irregularitate proveniente ex homicidio voluntario; quia inter irregularitates ex delicto, quas illi dispensandas concedit Pontifex, hanc expressè excipit: cujus exceptio non solum denegat dispensationem in foro externo, sed etiam in interno, ut communiter exponunt Theologi (quamvis hæc ratio parvi fiat à Trullenchi in Bullam Cruciatam, lib. 1. §. 7. cap. dub. 15. Quia hæc duas facultates, inquit, distinctæ sunt, & à diversis non fit illatio.) Ergo non subjacet opinioni, quod virtute Bullæ possit absolvi irregularitas ex homicidio, quantumvis occulto, & casuali, ne dum voluntario. Ex quibus concluditur, nullam irregularitatem ex delicto esse virtute Bullæ dispensabilem: alias difficile esset, absurdum illarum evitare. Quod omnino fugiendum est: quidquid contra senserint Auctores citati.

QVÆSTIO VI.

An, qui abortum procuravit, dubitat vero, an fœtus esset animatus, irregularitatem incurrerit?

1. **P**attem negativam probabilem esse, censuit Antonius de Escobar in Moral. Theol. tract. 4. exam. 6. cap. 5. num. 161. sed gravis contra illum insurgit difficultas, ex duplici textu juris Canonici, cap. Ad audientiam, & cap. significasti de homicidio in quibus expressè decernitur, in dubio homicidii irregularitatem incurrere. Quod secus est in aliis delictis. Vtum cum in hac materia sit axioma ab omnibus receptum, irregularitatem non incurrere, nisi in casibus in jure expressis, opere pretium erit, enucleare, de quo dubio loquantur hi textus, ut inde iudicium de præfata questione ferre possimus.

* *

2. **D**ubium homicidii multiplex potest esse. Primò, an re ipsa fuerit homicidium: quod dupliciter contingere potest, aut quia dubium est, an fœtus esset animatus; aut si constiterit de animatione, dubitatur, an occisus fuerit. Secundò, quando licet certum sit, homicidium commissum, dubitatur tamen de homicida: aut quia non constat, quis vulnus inflixerit; aut si constat, à quo fuerit inflictum; dubitatur, an ex vulnere, an ex aliquo excessu, obsequuto, an ex incuria medici, mors proveniret.

3. Jam de quo dubio homicidii procedat decisio textuum juris Canonici, non levis controversia est inter Doctores. Plures doctissimi sentiunt, ex prædictis juris capitibus non posse argumentum desumi, ad probandum, in dubio de animatione fœtus, irregularitatem incurrere, quia expressè, inquit, illam decernunt non pro omni dubio homicidii, sed pro aliquo tantum dubio, nimirum, quando constat de morte alicui illata, & dubitatur, à qua causa, aut persona proveniret. Ac proinde in dubio, an homicidium sit sequutum, non incurritur irregularitas. Sic tenet expressè Joannes de Escobar Jurista tract. de utroque foro art. 1. num. 74. ubi sic: * Dubio manente, an homicidium sit sequutum, nulla aderit irregularitas: sicut enim dubitans, an damnum intulerit, vel homicidium commiserit, ad restitutionem non tenetur, quæ jure naturali divino provenit, multo minus irregularitati subjicitur, quæ juris positivi est, &c. Textus autem in dicto cap. ad Audientiam contra nos non est, cum in eo maneat certa mors famuli, circa culpam præbiteri, & certum vulnus, contra quem est juris præsumptio, nempe mortem ex vulnere ab eo illato sequutam fuisse. Quamvis vertatur in dubium circa circumstantiam homicidii, nempe an ex vulnere, vel ex infirmitate, vel ex incuria medici, vel excessu vulnerati mors fuerit sequuta. Nam certo vulnere extante, & morte vulnerati, dubium incidens non debet attendi, ne certum pro incerto omittatur, &c. Nec quidem contrarium habemus textum dicti cap. significasti. In quo etiam habemus certum occisum, ex certo vulnere, & à certo inflicto vulneranti, habemusque certam eius culpam, cum cooperatus fuerit in occisionem, & ita habemus certum effectum, id est, irregularitatem ex certo facto, & ex certo jure procedentem. * Sic ille. Eandem adhibet explanationem Dicastillo tract. 10. de Censur. dub. 3. num. 62. fol. 420. ubi sic: * Accedit, quod jura citata, quæ dicunt in illo casu homicidii debere abstinere à suspensione, & usu ordinum, loquuntur in casu, in quo constat de homicidio simul cum actione adhibita, quæ ex se posset influere, & juvare: in hoc autem casu non constat de homicidio.

4. Eodem modo explicat textus citatos doctissimus Gibalinus tom. de Irreg. cap. 4. num. 17. ex quibus hanc regulam statuit. * Quoties constat de homicidio commissio, dubiumque tantum existit de persona committente, censenda est irregularis, ex peculiari juris dispositione in hac materia: Quod si dubitaretur de ipso homicidii actu, an nempe fuerit aliquis occisus, in nullo foro censendus erit quis irregularis, donec veritas commissi homicidii reperatur. Probatur,

batur, inquit, prima pars ex cap. significasti: ibi enim constabat, maleficum illum, qui Eucharistiam, & altaris ornamenta asportaverat, occisum fuisse: sed dubitabatur, an interfisset ex vulnere, quod in eius caput Sacerdos impeggerat: an vero ex aliis vulneribus, quibus eum Parochiani conciderant? &c. In cap. quoque ad Audientiam eod. tit. Clemens Tertius eodem modo pronunciat habendum irregularem presbiterum, qui dum corrigeret domesticum suum, illum suo cingulo percussit, & cum interfisset, dubium erat, an ex eo vulnere? an ex alio quopiam morbo? In his casibus, ut vides, dubium erat de homicida, non de homicidio, &c. * Ergo solum contrahitur irregularitas, de qua loquimur, quando homicidium est certum, & non quando dubium est de ipso homicidio. Probat consequentiam Gabalinus nu. 22. * Quia certum est, inquit, irregularitatem in dubio homicidii non incurri, nisi ex peculiari juris dispositione, & in casibus ab illo expressis: atqui jus non loquitur, nisi quando certum est homicidium, & hominem revera interfuisse, sed dubitatur, an vulnus lethale fuerit? an ex alio quopiam vulnere ab alio illato? aut medici incuria, aut denique alia quapiam de causa interfuerit, &c. Igitur in hac materia debemus stare principis universalibus, & duabus illis regulis generalibus: nempe nunquam contrahi irregularitatem, nisi in casibus iure expressis. Secundo, neminem in dubio facti censendum esse irregularem in illo foro, præterquam, ex singulari juris dispositione, in dubio homicidii, in casibus expressis ab illo: atque ita necessariò dicendum est, in dubio ipsius homicidii, & cædis, & non homicidæ, nullam incurri irregularitatem. * Haec tenus Gibalinus.

§. II.

Conclusio ex dictis.

5. PROPTER hæc sententia asserens, eum, qui fecit abortum, sed dubitat, an fortis esset animatus, non incurrit irregularitatem, valde mihi probabilis est. Eam tenet Emanuel de Moura opus. de ensal. & incarnationib. sect. 3. cap. 1. n. 27. ubi sic. * Non incurrit irregularitatem ille, qui cum certus sit, iniquè concurrisset ad abortum, dubitat vero, an proles per abortum occisa fuerit, seu jam animata anima rationali. * Quem sequitur Joan. Præposit. p. q. 5. de irregul. dub. 8. nu. 58. * Quia non est, inquit, censendus irregularis ex eo, quod in dubio homicidii aliquis debeat se habere tanquam irregularem, quia si bene perpendantur jura statutaria, advertetur, ea non comprehendere præsentem casum, cum omnia supponant subiectum capax mortis; nam agunt, quando constat de morte alicui illata, & dubium est, à quo ex variis concurrantibus sit illata. In præsentem vero causam dubium versatur circa conditionem subiecti, an scilicet viveret, nec ne: unde dispositio juris non intelligitur de nostro dubio, & proinde non satis constat, an in præsentem casu irregularitas iure sit illata, & per consequens non est dicenda incurri. * Sic Præpositus.

6. Pro hac opinione consequenter ad sua principia supra jacta militat etiam Gibalinus ubi supr. num. 26. * Quia, inquit, statuens irregularitatem, in dubio homicidii, loquitur tantum in eo casu, in quo certum est fuisse commissum homicidium, & dubitatur, an Titius, qui percussit, etiam occiderit: hic autem cum dubitetur, an fortis viveret, dubitatur, an fuerit commissum homicidium: cum igitur de eo casu jus

non agat, in illo non contrahitur irregularitas. * Ex illo, cui adheret Franciscus Bard. tom. de Casib. 6. cap. 7. §. 4. n. 2. & 3. ubi, postquam opinionem communem proposuit, sic ait: * Nihilominus est probabilis contraria opinio. * Et rationem conciliantem dicit: * Quia dispositio illa juris in cap. ad Audientiam, in illis capitibus supra citatis, &c. intelligi debet, quando constat de corpore delicti, licet dubietur, an dubitans habuerit influxum in illud delictum. At in casu nostro non constat de corpore delicti, cum dubium sit, an fortis fuerit animatus, nec ne: licet fuerit homo: & cum dispositio illa sit penaliter stringenda erit. Proinde nisi constet de homicidio, iudicandum est, delictum illud non esse comprehensum sub tali dispositione, &c. Etsi attente legatur textus juris Canonici, videbitur decisio supponere homicidium jam peractum. * Quibus faciendos. * Doctores alii asserentes, in dubio facti homicidii iudicandum esse irregularem pro foro conscientie, sed pro foro tantum externo, postulatam probationem; pro qua nonnulli referunt Leander à Morcia in Disquisit. in 1. 2. lib. 1. disp. unica, resol. 7. num. 34. dicentes esse probabilem.

7. Præterea hanc sententiam defendunt Pellierius tom. 2. tract. 7. cap. 5. nu. 25. D. Franciscus Verapuse pro Carumuele q. 12. p. 2. §. 6. nu. 659. fol. mot. 1. de Machado tom. 1. lib. 2. p. 3. tract. 17. docum. 10. 3. nu. 11. * La segunda cuestion es, si el que está con duda de la criatura, que por su causa se abortó, está animado, o no, se deba tener por irregular. La mas comun, y recibida opinion es, que si. Fundase, en que el que causa el aborto, está en duda de si comete, o no homicidio, y en caso de tal duda, expresamente el Código puebla por el derecho Canonico, que se debe tener por irregular. No obstante, que la contraria opinion defienden Doctores de no poca autoridad: El fundamento que tienen es, porque por sola razon de duda no queda irregular, el que siendo hecho de la parte lo que buenamente pudo para salir de la duda, se quedó todavia con ella. Ni tampoco el tal que es irregular por la disposicion del derecho referido. Por que si bien se consideran los dichos textos, no comprehenden este caso, pues presuponen el fugo capaz de muerte: y así la duda entonces no va a ser sobre si era vivo, o no el fugo, sino de si estaba, o no el que está dudoso. Mas la duda de si la criatura estaba animada, o no, es acerca de la condicion del fugo, conviene a saber, si estaba vivo, o no, con que viene a ser, que ya la irregularidad dispuesta por el derecho en caso de duda del homicidio cometido, no aya lugar en la duda de si la criatura estaba animada, o no, por ser principio, que el mismo derecho comprehende, que la irregularidad, que no es estriete en el fin, en él, no se debe admitir. * Sic ille, qui in marginibus Gomezium de Delict. cap. 3. in rubrica de homicidio, nu. 1. Bajardum in Addit. ad Iulium Clarum, quest. 68. num. 1.

8. Hanc opinionem probabilem putat Diana tract. 2. resol. 16. ubi citatis pro illa Moura, & Præposito, sic ait: * Hanc sententiam videntur approbare Gomez, & Bajardus (supra) ubi tenent, quod in dubio fortis præsumi debet animatus. Hec opinio probabilis. * Et talem etiam reputat Leander à Morcia in Disquisit. in 1. 2. lib. 1. tract. 2. quest. 10. num. 1. mento tom. 5. de Irregularit. disp. 11. tract. 2. quest. 10. num. 1. contrariam, quam sequitur, solum vocat probabilis, non ream. Quam aliis fundamentis sic stabili. In dubio juris, quando scilicet dubium est, sit necne in iure irregularitatis peccata imposita, minime incurritur, et docent Thom. Sanchez in Summ. lib. 1. cap. 10. num. 4. Suarez de Censuris, disp. 40. sect. 5. nu. 1. apud quem Nivato,

varro, Villadiego, & Covarr. Quibus adde Franciscum de Lugo 1. p. dec. quæst. 26. num. 130. & Leandrum à Murcia in Disquisit. lib. 1. disp. unica, resol. 7. nu. 39. apud quos communiter Doctores, eo principio ducti, quod irregularitas non incurritur, nisi in casibus in jure expressis: nullum autem est jus, quod incurri debeat in dubio juris. Unde cum in casu præsentis in dubio juris versetur, eo quod plures, & gravissimi Doctores, ut vidimus, textus juris Canonici exponant, non comprehendere casum, in quo non constet de facto homicidio, qualis est, qui modo ventilatur: necessaria consequentia deducitur, in eo irregularitatem non incurri.

9. Secundò probatur ex regul. juris semper in obscuris. Ubi statuitur, pro illa parte præsumendum esse, pro qua evitatur poena, ut exponit Alciatus regul. 3. præsump. 45. ergo in dubio de animatione factus præsumendum est, non esse animatum: cum agamus de evitanda irregularitatis poena. Quo fundamento viri doctissimi censent, in dubio, an factus sit mas, vel femina, præsumendum esse feminam: ac proinde non esse animatum ante 80. diem, juxta communem opinionem asserentem, maris animari die 40. à conceptu, feminas vero die 80. ut cum Aristotele, Plinio, & aliis tradunt Theologi apud Dianam p. 7. tract. 5. resol. 6.

10. Confirmatur, quia non est irregularis qui consulerit homicidium, dum non constiterit, fuisse commissum, * quia si hoc non constet, ait Sanchez ubi supra num. 44. nulla est possessio, & præsumptio contra consulentem, sed factum manet omnino dubium. * Ergo saltem consulens abortum, non incurrit irregularitatem, quando est dubium de animatione factus. Quia dum hoc dubium adest, verè factum est omnino dubium, cum non constet de homicidio facto. Et ita à fortiori tenere debet Sanchez ubi supra, cui consentit Merolla rom. 1. disput. 3. cap. 3. dub. 2. & expressè docet P. Theaurus 1. p. cap. 16. dicens: in dubio facti de homicidio, vel abortu, si quis applicuit media fallibilia ad procurandum abortum, vel homicidium, verbi gr. si solum mandavit, vel consuluit, vel si prægnanti fecit venæ sectione sanguinem emitti, & postea non potest certiorari, an res habuerit effectum: tunc in dubio non est censendus irregularis, quia non proceditur contra quemdam ad poenas, nisi constet de corpore delicti, l. 1. §. Item illud sciendum, ff. ad sen. cons. Syllan. Menochius de arbitr. casu 452. n. 20. & procedit tam pro foro externo, quam interno. Sanchez in Decalog. cap. 10. nu. 44. lib. 1. Navarrus conf. 47. de homicidio. Quaranta §. Nota per hanc. Barbof. allegat. 51. n. 139. * Hæc Theaurus, cuius ratio vel nil probat, vel planè evincit, quoties non constet de homicidio sequuto, non esse locum irregularitati, quia non constet de corpore delicti. Ergo in dubio an factus sit animatus, non erit irregularis, qui procuravit abortum, quia non constet de homicidio sequuto, in quo consistit corpus delicti, cui irregularitas est annexa.

11. Et hanc sententiam tenet novissimè doctissimus & Illustriss. M. Acatius de Velasco Episcopus Octolensis ex Ordine Prædicatorum rom. 2. verb. Homicidio, resol. 48. num. 5. post medium, ubi sic ait: * Ni tam poco el que està con duda, de si la criatura, que por su causa aborti, estava animada, o no, se debe tener por irregular: entendiendose aviendo hecho de su parte, lo que buenamente pudo para salir de la duda, y queda todavía con ella. Presumese, que la criatura tiene alma, quando tiene claramente distintos sus miembros. * Addit Gibalinus de Irregul. cap. 4. quæst. 1. consult. 11. num. 32. quod dubitans, an mandatum, vel consilium

suum influxerit in homicidium; hoc etiam sequuto, non esse irregularem in foro conscientie, licet in exteriori, si de consilio constaret, declararetur incurrisse. Plus addunt alii, dubium de homicidio à se patratò, videlicet, an mors injusta sequuta fuerit ex vi suæ, an vero alterius tantum actionis, non esse sufficiens, ut dubitans existimetur irregularis, Sic P. Henriquez lib. 14. cap. 13. n. 2. in fine. Ubi ad incurrendam irregularitatem requirit, ut probabilius reputet, ipsum occidisse. Cujus sententiam non putat omnino improbabilem Suarez, Salas, Rebellus, & alii, quos refert P. Bardi in explication. Bullæ Cruciat. p. 3. tract. 2. sect. 5. n. 51. Qui auctores ad capita prædicta juris Canonici dicunt, sermonem ibi esse pro foro externo, quorum sententia in dubio abortus factus animati eundem locum habere debet.

12. Añotandum hic est, M. Candidum rom. 1. disput. 18. art. 16. dub. 9. nu. 8. existimare, irregularem non esse incapacem beneficii adquirendi: atque adeò posse beneficium post irregularitatem obtentum alteri cedere, atque permutare. Cui consentiunt Doctores, quos refert, & sequitur Leander à Sacram. tom. 5. de Irregul. tract. 1. disput. 3. quæst. 12. & 19. Et licet hæc sententia opponatur stylo Curia, & pluribus sacre Rotæ decisionibus, (ut videre licet apud Dianam p. 4. tract. 2. resol. 37. & 79. & p. 11. tract. 5. Miscell. resol. 1.) eam tamen sequuntur 17. Doctores, quos ipse ibidem refert, existimantes styllum Curia obligare in foro exteriori, non autem in foro conscientie, & fundari in probabilitate alterius sententie, sed non tollere probabilitatem contrariæ. Et saltem in dubio homicidii irregularem non esse incapacem retinendi, & adquirendi beneficia, est communior, & verior sententia Theologorum, quam tenent Sayrus, Suarez, Salas, Molina, Sanchez, Coninch, Hurtado, & alii, quos citatos sequitur Palao tom. 6. de Cens. disp. 6. punct. 3. num. 8. §. Notanter dixi. Quod est valde notandum.

QVÆSTIO VII.

An adulter, qui in vita sua defensionem cum moderamine inculpate tutele, maritum invasorem occidit, fiat irregularis?

1. Communis Doctorum opinio negat, Sylvest. in Sum. verb. Homicidium 3. §. Quarto quaritur dicto 3. ibi: * Qui occidit, aut mutilat, aliter evadere non potens, sed ad hoc ex illicito opere deductus: puta, quia noctu deprehensus est cum muliere, &c. videtur irregularis, per regulas supradictas, quia dabat operam rei illicitæ. Quam opinionem credo veram (attende) ubi iste licitè impugnaretur, ut quia capitur justè à Ministris Justitiæ pro maleficio: sed falsam, ubi impugnaretur illicitè, & consequenter licitè se defenderet, quia jura exipientia, ab irregularitate homicidii voluntarii, se defendentem, de licita defensione intelligenda sunt, &c. * Quod autem adulter invasus licitè se defendat, constat ex ipso Sylvestro ibidem §. Secundo quaritur, dicto 6. & verb. Bulla, §. 3. & 5. & docet expressè M. Bannez de Inst. quæst. 64. artic. 7. conclus. 3. his verbis: * Licitum est, occidere invasorem, etiam si ille, qui invaditur, fuerit in culpa prius, ut alter aggrederetur ipsum. Etenim, verb. grat. adulter ex injuria, quam facit marito, non amittit jus naturæ defen-